

تورک یوردی

تورک لک فاندەسنە چالیشیر اون بئش کوندە برچیقار

۱۵ حزیران ، ۱۳۳۴ - صانی ۸

بیل ۷ - جلد ۱۴ - عمومی صانی ۱۵۸

محمد امین بک

یازان : دوتئور اوتوها تان

بوملی شاعر محیط زده ، بلکه کافی درجه ده دکل ، فقط ایچه تدقیق اولمئشدر . یالکز اجنبیلرک بوخوسوده کی فکرلری هرکجه معلوم دکلدر . « تکرری به دعا » مناسبتله برآلمان پروفیسورینک « بکرمنجی عصرده تورک ادبیاتی » نام کتابندن « تورک سازی » مبدعی حقده کی مطالعه لرینی صحیفه لرمنه کچیریسورز .

تورکیاده صووک فکری ملیت جریاننک ایلک مؤسس « تورکجه شعرلری یازان محمد امین بک در . آچدیلنی چیغیرده شیمدی به قدر کندی درجه سنده یوکسک برملی شاعر دها ظهور ایتمه مشدر . یازدیق اثرلر ، هر قسم خلق آراسنه سرعت و هالکله داغلمش « تاک سسلری » « ای تورک او یان ! » عادتا هر تورک عالمه سنک کتبخانه سنده مهم بر موقع طومشدر . فقط اک مهم شعر کتابی حرب عمومی چیقمازدن اول [۱۹۱۲-۱۴] ده « تورک یوردی » کتابلری آره سنده نشر اولان « تورک سازی » در .

کرک استانبولده ، کرکسه طشره ده اووقته قدر یتیشن بکی شاعرلر هب مأمور ویا ضابط اوغلیدی . حالبوکه محمد امین بک تمامیه خلق طبقه سنندن برینک اولادیدر . ۱۸۶۹ ده دنیایه کلن بوجوجق آلایشن هیچ برشیئه اهمیت ویرمزدی . حتی مکتبده کندیلنه بک لزومی اولمیدیغه قناعت کتیردیکی درسله یله چالیشمازدی . مع مافیقه ، بو حال اجتماعی حیاته ده موقع صاحبی اولسنه بر مانع تشکیل ایتمه دی . مختلف نظارتلرک شعبه مدیرلرک بده بولندقدن صوکره

۱۲۰۹

دعا

چالبدین افغانی تک عزیز خاطره سنه

بزه بیاض قانادلی ملک کبی عشق کتیر سن ،
آه کوزهل کون طوغ بارلا دیک ماوی کوکلرندن !

ای اللهم مادام که سن فکرمی حر یاراتدک ؛
بکا کندی آدمدن دها اوکجه شاعر دیدک ؛
بندن حرصه کین ، عصیان ؛ بندن ظلمه آوج ایسته دک ؛
مادام که سن کوزمی شمشک کبی باریلداندک ؛
بی آتدک فیرطینا قوشی کبی شو دنیایه ؛
برسس ویردک ده کیزه ، بره ، کوکه حایقیرمایه .

البته بنرنک ، قوقو ، نور ترم ایلمه م ؛
قانادمی آچامام برچیچکلی یئیل داله ،
رؤیا کورهن برکوله ، افسانه لی برقومساله ؛
مست اولاماز بوسه لی کیجه لرله نیم نغمه م ؛
رؤیا لری ، هفتلری سوبله منیم دیم
ایلک بهارک ، شفقک مغنسی بن ده کلیم .

بن هوانک ، کیجه نک ، قارالغک برقوشیم ؛
نیم نورکوم صولرک ، روزکارلرک لسانیدر ؛
فیرطینالی طاغلرک ، ده کیزلرک فغانیدر .

بربولوطه ، طالغایه قارشنی تیرهر نیم روحم ؛
بیلدیریمه ، شمشکه عصیان طویار حایقیریم ؛
اوجورومه ، کردابه سبب سوزار حایقیریم .

هجاز، سیواس و اضروم بکر تیوالیده قدر یوکسکیدی .
 بو صوره لرده بیله قلبی یته خلقدن ایرلمه دی .
 سطرلرینی هب ملتی دوشونه رک یاراتدیغی ایچون
 اوقویانلری وجد و استغراقه کتیر یوردی واقعا
 هر یوک شاعره کوسترلیدیکی کبی ، اولا اوکاده
 بر توحش و یکنمه مزلك ابراز ایتک ایسته دیلر .
 صوکره لری سکونت و حقایقه عودت ایدره رک
 تقدیر ایتدیله .

تورک ادبیات تاریخچه اوغراشانلر ، صوک
 جریانی [احمد حکمت - محمد امین] دوره سی
 عد ایدیورلر .

بن ، نه دنه بزم [ارنست موریش آرنه] [۱]
 امین بکی چوق بکزه تیرم . مملکتلرنده مظهر
 اولدقلری حرمت و محبت اعتباریه بر برینی
 آکدر دقلری کی ملتیرنک کنج نسللرینی
 حقیقی بر شفقت و صمیمیتله محافظه ایتک ایسته .
 مه لری ده آرده لرده فرق براقاز . بعضیلری
 بلکه ، بونی بشقه درلو تلقی ایدره رک هر ایکسینک
 طبعه [حری سوه] اولدقلرینی ایلری
 سورمک ایسته جکله ، فقط ، بن بوفکرک یا کلش
 اولدیغی اولتله ، مدافعه ایتدیکم شاعرلرک اثرلریله
 اثبات ایده بیلیم .

[آرنه] [لایزغ مظفرتی] ایله [زمانک
 روحی] ساده حرب و ضرب حملریله می
 مشوعدر . بالعکس الک انسانی ومدنی دویغولر
 سطرلرنده بارز بر صورتده مندر .

کذا ، « تورک سازی » نک محتویاتی ده

[۱] حربه دائر یازدیغی شعرلره شهرت برلان
 بر آلمان شاعریدر . [۱۸۱۲] ده آلماننک ناپولیونه
 قارشی قیامت فکرا بؤذات تأمین ایتشد . [۱۷۹۶] ده
 دوغش و [۱۸۶۰] ده اولمشدر . مترجم

شعر صیفه لری

۲

صورو بوم سندن ده شوکچ قادین نهدن محزون ؟
 نه دن آلی ییلدیریم وورمش طاشلر کی یانیق ؟
 نه دن قوی ، قانادی قورو دالار کی قیریق ؟
 نه دن آوی لندن قاچان آهو کی بورغون ؟
 نه دن غرب بر آقشام کولکسی وار کوزلرنده ؟
 نه دن اولکون سدر وار دوداقلری اوزرنده ؟ ..
 باق سفیک صبرنده ییریق کفن بر ائشاری ؟
 اوموزنده قار یاغش کیجه کی صاچلر بیاض ؟
 بوغازنده بر صاری حزان کی یانیق آواز ؟
 ایصلا تیر باغورلو بولوط کی هر بربری .
 کوستریور او قدید اللریله اوزاقلری ،
 بر قیرمیزی جهنم کی بانان طوبراقلری ؟
 کوستریور قان کیمش بلده لری ، مزارلری ؟
 اوکا ایصلق چالور اژدر باشلی سرت آله ولر .
 اللرنده قاطرانی جیرا بانان قیزیل دیولر .
 اوکا قیرباچ ووروپور آجی شمال روزکارلری ؟
 سنده لیور ، دوشویور اوچوروملر اوزرینه ؟
 اوزاتیور آلی سنک باقیر کولکرکه ...
 اونوندکی بوکیمدر ؟ شرکک بوپوک ملیکسی ؟
 طورلر کی کونشدن تاجی اولان اصل آلین ؟
 پیغمبرلر ، خاقانلر ینیشدیره ن عزیز قادین ! ..

ایده بیلور، هر صنف خلقی اثر لرینه قارشى مخاطب
یا به بیلوردی . فقط زیاده سیله دفته چاربان
« چیقچیلک » دی . طشره لی اهلینک بومسلکه
بک چوق اعتبار اتمه سنی تأمین ایچون چالیشور،
بوایشه اوغراشانلرکده حقیق غیرت لرینی صرف
ایتملری اوغورنده تشویقه ده، ترغیده بولنیوردی؛
برکنج چیقچیه خطاب ایدرکن نه کوزل
سویلیوردی :

قالق ، اوطورما ، آرتیق یتر دیکلنک ؛
کون آشور ، شیمدی آقام اولاجق ؛
چفتکی سور . بوکون برآزامک چک ؛
بوش آتبارلر ، یارین بوغدا ی طولاجق

محمد امین بک ، بوصورتله صوک درجه
منع اولان طوبراغک چالیشدقن صوکره اک
آج اولانلری بیله دویوره جغنی آکلاتمقی ایستیور.
تورک حیاتنه عائد چیزدیکی بولوحه لر، شاعری
بعضاً [هومر*] [هه زیود**] بعضاً ده [هاینریش
ووس***] درجه سته یوکسلیور .

ایشته بو درین دیوغمسی اونى عبدالحمیدک
کوبلی به قارشى کوستردیکی لاقیدی وظلمدن
دولایى روحاً دائماً معذب ایتشد . مصراعرلنده
استبداد واعتسافدن ملهم اولان شکایتلر بک بارز
صورتده کورینور .

* Homer [ایلپادا] و [اودیسه] نلک عمری
عد اولنان خیالی یونان شاعری .

** Hesiod تربیه وی ، دینی ، اخلاق شعرلر
یازان بریونان شاعریدر . میلاد عیسى دن اولسکرنجی
ویا طقورنچی عصرلرده یاشامشدر . اک مشهور اثرلری
[کونک مشغولیتلری] ایله [ته توغونی] در .

*** Joh. Heinrich Voss ۱۷۵۱ ده دوغان
و ۱۸۲۶ ده تونل برآلمان شاعرو نقیدر . اک
مشهور یونان اثرلرینی بالخاصه [اودیسه] ایله
[ته تورؤیک] ای آلاجه به ترجمه ایتشد .

۴۲۸۸۱

لازم اولان معنوی قوتی احضار ایچون وطنده
شیرینه بویوک نسللرینک تاریخده کی شانلی
وشرفلی کونلرینی دوزکون وصاف برلسانه
تشریح ایدیوردی .

بوترزده موفق اولق نه قدر کوچدی .
چونکه ؛ بوتون شعری خولیلردن ، بدیی
غایه لردن واز کچرک ده زیاده عملی مقصدلره ،
ملی و وطنی امللره مشغولیتنی حصر ایتک
لازمی . شاعر ، بونی تمامیه آکلامش ،
اطرافنده کی هر شیئی کندیسنه موضوع اتحاد

۳ شعر صحیفه لری

برزمانلر کونکلی طولدورمشدی اونک سسی؛
سکا آلتون شهرلر یوکسکمشدی چوجوقلری؛
برهمشدی بیکلرجه معبدلره اقلری ..

قط شیمدی او قادار دوشکوندرکه صانکه خسته ؛
چهره سنده طوتولش آیلر کی صولفونلق وار؛
شهبازده لر غیب ایدن سلطان کبی محزونلق وار .

اونک بوتون کوشکلی ، جامعلری یوکون یاسده؛
کوده رجینلر دم چکن باغچه لری شارلیتیسز ؛
چرافانلر عکس ایدن حوضلری بارلیتیسز .

زیرا اونک وطنی شریرلرک اللرنده ؛
شاد بروانلر چاغلایان معبدنده قومورلر یوق ؛
یشیل خورما کونکلی صولرنده آهورلر یوق ..

بايقوشلر وار شرفلی برجلرینک اوزرنده ؛
اووالری اسرائیل دورنده کچوللر کبی ؛
آنالرک اولادلر غیب ایتدیکی محشر کبی .

زیرا اونک بوشالمش ، ویران اولش طوبراقلری؛
پورده برچوق کلینلر آغلامقنر علیل اولش ؛
بوکوزلره قارائلق مزارلرک رنگی طولش ...

ایصیز قالش آچقله ، خسته نله اوچاقلری ؛
دوواقلری بیرتمشل قارا کین یا کرلری ؛
سازلرینی قیرمشل دستان چالان شاعری .

عائد بوتون هریشی غایت درین محبتله سوره ،
واطرافده کیلردن یوکسک ، مترقی کورمک ایستر .
خلقه دایما بوفکرلری تلقین ایدر :

« یوروله ! تعصبه آلدانه رق پاره بی ، زنکیلکی
خوار و حقیر کورمه ! اوروپانک صنایع خصوص-
صنده کی ترقیاتنه بیگانه قاله ! .. صوگ عصرک
حیاتی ، مادی و معنوی صاغلام ، بیقلمز برقوت
ومتانته محتاجدر . »

مع مافیه بونلرک ساده نصیحتله قابل اولیه-
جغتی ده بیلیر . اولده ماده یاردم ایتمهک لازم

شعر صحیفه لری

۴

بیلیمورم نیچین سن بو سفیل طوبیورسک ؟
نیچین بوکا کوکلوک یدی قالین طاش دیواردر ،
کلیدلری آجیلماز سیاه ، دهمیر قاپیلدر ؟

باشقا الله وارمی که آهی کیشین بومظلومک ؟
اوج آلیچی تا کریمی دکلیسک سن هرکسک ؟
یری یوقی قاپیکده قانادلری قیریق حسک ..

سویله سنک دکلی بو الهی عشق دیاری ؟
سنک طاغک ده کلی اونک یانیق تپه لری ؟
سنک پتک ده کلی اونک ویران قبه لری ؟

سنک قومک ده کلی اونک مظلوم چوجوقلری ؟
سنک دعاک ده کلی اونک صوصان تهلیلری ؟
سنک نورک ده کلی اونک سونن قانیدیللری ؟ ..

صوجلومیدر ؟ یقیمی اوغرا دینی فلاکتلر ؟
سوغه دیمی آتشک اوصاییسز قوربانلرله ؟
عصرلردن بریدر آقیتدینی آل قانلرله ؟ ..

اوقانله که فیشقیرسا ، یدی عمان کی کوکره ؛
بخار اولسا کوکلری بر آتشی بولوط قاپلار ،
بش دنیانک اوستنه بر قیریمیزی یاغمو یاغار .

آرتیق یتر اللهم ، یتر یوقان طوفانلری ! ..
به زدک آرتیق طول سسی ، یتم سسی دیکلمکدن ،
خرابلر ، هزارلر اوستلرنده ایکلمکدن .

مشفق بر انسان قلبی هیچ بروقت بو حاللره
قارشى صوصاماز . حمایه سز و کیمسه سز چیغیلره
ایشجیلره هرکسک آلدن کلیدی قدر ، مادی ،
معنوی یاردم ایتمی لازمدر . او حالده امین بک
بو قدر تضییقاته رغماً صاف و معصوم اوله رق
چالیشان بر بالقجی بی ، برجوملکچی بی شعرلریله
نیچین بحیل ایتمه سین ؟ . یا خصوص دهمیرجیلری ..
زیرا تورکلکده اک آسکی و شرفی بر صنعت
بودر . عینی زمانده فوق العاده کوچ و زجملی در .
بو قاریده بحثی کچن [آرند] امین بک ،
بونقطه ده ده فوق العاده مشاهددر . هرایکسی ده
بویله مشکل ایشلری تاموس و حیثیتله ایفا ایدن
ایشجیلری سوره و آلیشلارلر ، فقط شاعر ،
بو خصوصده بک احتیاطکاردر . دهمیرجیه
یجاق ویا قلیج یا نه سنی هیچ بر زمان توصیه
ایتمز . زیرا ، سیمدی به قدر دوکولن قانلرکافی
دکلیدر ؟

آلورمزمی عقربلرک ، زقوملرک زهری !
آلورمزمی قایلانلرک ، صیرتانلرک دیشلری ؟
آلورمزمی آلردی کی بونجه قانی آلنلر
که هریری جانه قییار ، یارا آچار ، قان دوکر .
آلکده کی او دهمیردن اوراق یاپ :
شونلردن ده صایان ، کسر ، ناجاق یاپ ؟
قازما ، کوره ک ، هر شیمی .. دوو سون چکیچک
یالکز بونی ، یالکز بونی دوومه سین ! ..

لکن وطن تهلکده کیردیکی ، دنیا قاریشدینی
وقت قلیچی ده بیجاغی ده تقدیس ایدر . آرتق
تزدنده حرب آللری ده صاپان و طربان قدر
مبجلدر .

سوکی جهندن شاعر ، هیچ ده محدودیت
طرفداری دکلدر . برکنج قیزدن زیاده اولمش
باشاقلر حیساتی تحریک ایدر . مملکته ، ملتله

باشنده بمکله رینی برقهوه لری ایچرکن طیاریده
صفوقدن، آچلقدن تیره بنجه سفیلرک موجود
اولدیغنی اخطار ایدر. فقط شاعرک ساده آشاغی
طلحه ایله مشغول اولدیغنی ظن ایتمه ملیدر.

«برکنج قیزه» «بردلیقانی به» جوق
یوکسک یازلش بارچه لرده: تورک قیزی نه، ساده
موسیقی واکلنجه ایله اشتغال ایتمه مینی، دیگر
قادیلق و آنالقی وظیفه لرینی ده اوکرمنسی توصیه
ایدر:

اگر که سن آنه لک صنعتی بیلر سه ..
یاوروجک جانک غوغاسنده دوشه جک ؛
اطرافنه اک ظالم یوقسولقلر اوشه جک .

برده امین بک، ساده خلقی تدقیقه وقتی
حصر ایده رک کندی بیلکنی تحلیل ایتمه مش
دکلدر. غایت اینجه وپوروزسز روحی تشریحاتی
واردر .

بوراده کرک بونقطه یه کرک دیگر بحث
ایتدی کمز لوحه لره عائد برقاچ شعرینک ترجمه سی
قویمه دن کچه میه جکم : [۱]

ایشته بو پارچه لر، وینلر عیارنده شعرلری؛
امین بکه ساده مملکتنده دکل، خارجه ده بیله
محترم ومبجل بر موقع قرائدیر مشدر . واقعا،
هیئت عمومی اعتباریله اک یوکسک بر قیمت
صنعتکارانه حی حائر اولماقده برابر تورک تاریخک

[۱] محرر، منته (ایلیک یارا) [اورس باشنده]
(سن فریاده باشلا نیجه) [چیتجیلک] منظومه لرینک
مختلف اجنبی مؤلفلری طرفدن ترجمه لرینی درج ایتشدرد.
همیز بونلری هرکون سوه سوه تکرارلادیغیزدن
بورایه عیناً کچیرمکدن صرف نظر ایلدک . مترجم
۲۲۱۳

اولدیغنی دوشونور . تبدل، لاقید، یاشایان
زنگینلردن خوشلانماز. مثلا، برشمرنده شهرده
صالونلرده یاشایان بر آدمک الینک یوشاقلغندن
کنایه وسته له بحث ایدر .

«کبریجی قیز»، «آخرتک» هب
آناطولی یه عائد جمیع لوحه لرده. اونلرک آنالرینک،
بابالرینک کوبیلرنده کی سفیل وپریشان حاللری
یانیق یانیق آکلاتیر . بوصورتله اجتماعی حیاتله
علاقه دار زنگینلرک حسیات و تأثراتی قیارتیق،
تحریرک ایتمک ایستر. اونلر، قیشین صیجاق صوبالرینک

شعر صغیفه لری

آرتیق یتر غورورک، حرصک، کینک قوربانلری؛
آرتیق یتر، دین، وطن، حق، حریت دوشمانلی،
آرتیق یتر وجدانک، فکرک، قلبک قارانلی .

ای شیررلو چکیلک، ای بورولر، طولر صوصک؛
شوساعته بن اولوم هوالری سومورم ؟
قیلیچ، قالدان شاعری طوغدوغمه نادم اولدم .

ای نسیانلر! شهرتم، عشقم، ذکام سزک اولسون .
ای یانغینلر! قارارک، ربابی یاقیم بن ،
کولارینی روزکاره صاووراراق یاقیم بن !

بیلدیرمه پارچالان، ای اوغورسز، ملعون کیجه!
ای اوستنده فلاکت، ماتم اولان سیاه قاناد،
ای دنیا یه قهقهه صالیورهن یاقوش فریاد !

چکیل سن ده ای اولوم، ای قیزیل کوز، قانی نیجه!
بولوطلرله یاریش ایت، دفع اول پوردن اوزاقلره،
باشقا دنیا اینجنده قاپلان کی اولر آرا !

*
کرچکدر که ای تا کریم، بن ده کلم ایلیک حایقیران؛
بن اؤکمه آتی صاجلی شاعرلری کوروپورم .
دهمیر سازلی دانه لر آرقاسنده یوروپورم .

بیم یکی برنغمه طولیور رباعدن ؛
بلکه بن ده برآلم دیارنده بسته کارم ،
باشادیم بر عصرک فریادیدر مقاملرم .

کلن اعضا لرندن بری و یورولمز بر مظاهر
و محرری اولان امین بک بوکونکی تورکلک
جریانک روحی و قلبی در . آلمانجه دن مترجمی
۵۰۱ .

تقدیس ایدلمی و یکی تورانک وجوده کتیریه
بیللمی ایچون الهی بر عشقه ابداع اولنش
سطرلردر . تورکچیلرک معزز چایمی آلتنده
طوبالاندقلری « تورک یوردی » نک اک ایلری

تربیه جیه

۶

شعر صحیفه لری

۶

أودت بنده تاریخک صیرتارنده چوق طولاشدم ؛
افسانه لر آکلان شاهقه لر ، طاشلر بولدم ؛
کونلر کورمش بیرلرک یورتلرنده قونوق اولدم .
شرقه کیتدم : اهراملر کولکه ووران چوللر آتشم ؛
جدی صوردم صاچلری بیاض تاگری طاغلرینه ؛
آلین اکدم مقدس آتشلرک دیاربینه .

غریبه قوشدم : « نور ، حکمت معبدلری نرده » ؛ دیدم ؛
الهه لر طولاشان اولمیلردن عشق طاندم ؛
ویرزبلره ساز ویردن بربره آل اوزاتدم .

سیاه دیولر حایقیران البرزلردن یول ایستهم ؛
حقیقی آزادم عصرلرک سراننده ؛
حق کورمک دیلهم رؤیالرک عمراننده .

بکا سدا سکندر ، سفکس هبسی دیله کلدی ؛
قاپی آجدی دارانک کل وبلبل باغچه لری ؛
شراب صوندی سزارک شهر آیینلی کیجه لری .

غانژدن ، نیلدن ، اورخوندن یوزیکارجه سس یوکلدی ؛
فرعونلر دیاری مشعله لر پاریلداندی ؛
نمرودلرک قولهی اولانلری هپ آکلادی .

کوزلرکم اوکنده بارچالاندی بوتون اسرار ،
دیدیلرکه : « بو حیات بیلدیکک فارس افسانه سی . »
« دنیا ایسه هر منزله اهرمنک ویرانه سی . »

مکتبلرده تربیه بدیعه نک مهم واسطه لرندن
برلمی ده رسم تدریس آیدر . اساس اعتباریه
صورت عمومی ده تدریسات پروا غرملرینه قبول
ایدیش اولان رسمک ترویجی ایچون فضله
تفصیلاته حاجت یوقسه ده صورت تلقیسی ایله
اصول تدریسی حقنده ویریه جک ایضاحات ظن
ایدیورم که نرومیز اولمایه جقدر . چونکه بر
چوق مسائل دولایسیله کورولیورکه ذهنیلرده کی
اختلاف طرفدار بولونیلان عینی حقیقتک تماماً
آیری قطعه نظر دن تلقیسته سبب اولور .

مثلاً مکتب ایچون رسمی حرارتله قبول
ایدن فقط اسبابی تعیین ایدمه یین بریسیله اونک
مختلف ملکاتی تمیه خصوصنده کی خدمتی و بوکا
کوره اصول تدریسی بحق طایبان دیگر بریسی
آراسته ذهنت خصوصنده البته چوق فرق
واردر . نه کیم کوچوکلکمزده رشديه و اعدادیده
نرمده رسمه ابریش ساعتیمز واردی . حتی
بعضاً بودرسی ویرمک ایچون اولدچه صنعتکار
طانیلان معلملرده مالکدک . فقط اوزوانک
همان جمله سنده رسم درسی حقنده مفهوم
تربیه موجود دکلدی . متادباً موددل قوییه .